

Pagal poreikius pritaikomas „lituanistinis paketas“ taptų įveikiamas

Lina SVALDENIENĖ

*Kai tenka spręsti tokius svarbius visai šeimai klausimus, kaip gyvenamoji vieta – gyvenamoji valstybė! – būtina atsižvelgti ir į vaikų poreikius. Kaip rodo sugrįžusių šeimų tyrimai, lietuviai tėvai trokšta turėti lietuviškai kalbančias atžalas. Kad vaikai užaugtų kalbėdami lietuviškai ir pažindami savo gimtąją šalį, tėvai gali rinktis iš kelių galimybių, įskaitant korepetitorius, nuotolinį mokymą ir lituanistines mokyklas. Apie besikraustantiems lietuviams aktualius švietimo pasirinkimus kalbame su švietimo, mokslo ir sporto viceministre **Monika Bilotiene**.*

Ar vaiko išsilavinimas yra vienas pagrindinių veiksnių, kai svarstoma – grįžti į Lietuvą ar likti užsienyje?

Tai vienas iš veiksnių. Šeimos į Lietuvą sugrįžta dėl įvairių priežasčių. Pernai buvo atliktas tyrimas – apklaustos sugrįžusios šeimos. Paaiškėjo, kad sprendimui sugrįžti įtakos dažniausiai turėjo šie veiksniai: kultūrinės aplinkos bei artimųjų ilgesys, neplanuoti pokyčiai šeimoje, noras puoselėti vaiko lietuvių kalbos žinias, planai pratęsti mokymąsi Lietuvoje, nesėkminga vaiko integracija užsienio ugdymo įstaigoje.

Šeimos, net ir tos, kurios iš anksto neapsisprendusios sugrįžti, savo ateitį dažnai sieja su Lietuva. O tais atvejais, kai grįžti buvo planuojama, tėvai iš anksto domėdavosi mokyklomis, jų galimybėmis integruoti iš užsienio sugrįžusius vaikus, grįžimo laiką derino su mokslo metų kalendoriumi, stengėsi parengti vaikus pokyčiams.

Dar anksčiau – 2013 m. – atlikta grįžusiųjų apklausa parodė, kad su vaikais iki 18 metų grįžtančios šeimos dažniau nei kiti emigrantai parvykdavo vasarą. Tai gali būti siejama ir su mokslo metų pradžia. Juk neplanuotas grįžimas arba grįžimas

mokslo metų viduryje sukelia iššūkių tiek šeimai, tiek ugdymo įstaigai, kuriai tenka per trumpą laiką pasirengti priimti vaiką, numatyti pagalbos teikimo būdus.

Kartais šeimos pasilieka užsienio šalyje, bet savo vaiką siunčia į Lietuvą mokytis ar studijuoti. Mokyklinio amžiaus vaikai gali mokytis Vilniaus lietuvių namuose ir gyventi mokyklos bendrabutyje. O lietuvių kilmės studentams, stojantiems į Lietuvos aukštąsias mokyklas, numatytos lengvatos. Stojant į aukštąsias mokyklas užsienio lietuviams pridedamas vienas papildomas konkursinis balas. O lietuviai, baigę užsienyje lietuviškas bendrojo ugdymo mokyklas, gauna dar vieną papildomą balą. Studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose užsienio lietuviams taip pat teikiama finansinė parama. Jie gali gauti stipendiją, kuri skiriama atsižvelgus į jų mokymosi rezultatus, ir vienkartinę socialinę išmoką, kuri priklauso nuo studento socialinės padėties.

Kaip iki šiol vaikams, grįžusiems iš užsienio, sekdavosi integruotis Lietuvos mokyklose?

Vaikai, ypač tie, kurie moka lietuviškai, integruojasi be didesnių problemų, bet, žinoma, sunkumų neišvengiama. Visų pirma, keblumų kyla dėl lietuvių kalbos, dažniausiai žodyno ir tarimo spragų. Nelengva priprasti ir naujoje vietoje. Dalis ikimokyklinio amžiaus vaikų, pasikeitus kultūrinei aplinkai, jaučiasi nepritapę darželio grupėje, mažai bendrauja su kitais vaikais, užsisklendžia. Psichologiniai ir socialiniai sunkumai taip pat yra susiję su vaiko charakterio savybėmis. Tarkim, intravertiškas vaikas, pasikeitus kultūrinei aplinkai, pritaps sunkiau. Todėl pedagogams svarbu laiku identifikuoti individualius vaikų poreikius ir suteikti visokeriopą pagalbą. Vyresnio amžiaus vaikai dar susiduria ir su ugdymo sistemų skirtumais.

Pernai ketinta tirti galimybes išvykusiems iš Lietuvos mokytis nuotoliniu būdu. Ar toks tyrimas įvykdytas?

Tyrimas dar vyksta. Galutinius rezultatus turėsime vasaros pabaigoje. Dalis nuotolinio mokymo problemų buvo atskleista kitame – Švietimo paslaugų sugrįžusiems asmenims poreikio savivaldybėse tyrime, kuris ir paskatino atidžiau analizuoti nuotolinio mokymo situaciją.

Kokios įstaigos moko nuotoliniu būdu?

Lietuvoje nuotoliniam mokymui akredituotos 5 švietimo įstaigos: Šiaulių

„Sandoros“ progimnazija, Šiaulių Simono Daukanto gimnazija, Vilniaus Ozo gimnazija, Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centras, Kretingos rajono švietimo centras. Šios ugdymo įstaigos turi visus reikiamus išteklius, kad galėtų informacinėmis ir komunikacijos priemonėmis bei technologijomis organizuoti ugdymo procesą įvairiose vietose esantiems mokiniams. Nuotoliniu būdu moko, teikia konsultacijas ir tos mokyklos, iš kurių mokiniai išvyko gyventi į užsienį. Nuotoliniu būdu mokinius konsultuoja dar bent 15 Lietuvos mokyklų.

Ar Lietuvos švietimo įstaigų teikiamas nuotolinis mokymas atitinka išvykusių vaikų poreikius? Kokie tie poreikiai?

Atitinka iš dalies. Užsienyje gyvenantys ir nuotolinio mokymo paslaugomis besinaudojantys mokiniai dažniausiai renkasi vadinamąjį „lituanistinį paketą“, rečiau – visą vidurinio ar pagrindinio ugdymo programą.

Poreikiai labai skirtingi. Pavyzdžiui, nuotolinis lituanistinių dalykų, ypač lietuvių kalbos, mokymas aktualus ne vien mokyklinio amžiaus vaikams. Šių dalykų nuotoliniu būdu norėtų mokytis ir suaugusieji, pavyzdžiui, mišrių šeimų nelietuvių kilmės sutuoktiniai. Bet nuotolinio mokymosi galimybės, paremtos Lietuvos formalaus ugdymo programomis, neatitinka šių žmonių mokymosi poreikių.

Nuotolinis mokymas galėtų tapti alternatyva šiuo metu lituanistinių mokyklų teikiamoms paslaugoms, orientuotis į tuos, kuriems „gyvos“ lituanistinės mokyklos nepasiekiamos dėl didelio atstumo, užimtumo ar kitų apribojimų. Manome, kad aktyvesnis užsienio lituanistinių mokyklų ir Lietuvos švietimo įstaigų, teikiančių nuotolinio mokymo paslaugas, bendradarbiavimas galėtų sudaryti geresnes sąlygas užsienyje gyvenantiems žmonėms mokytis lietuvių kalbos, kitų „lituanistinio paketo“ dalykų.

Lietuvių bendruomenių atstovai pastebi, kad Lietuvoje parengta mokymo medžiaga dažnai turi būti dar papildomai pritaikoma prie konkrečios šalies konteksto. Toks pastebėjimas rodo, kad lietuvių bendruomenėms reikia ne tik skirtingo lygio, bet ir lengvai adaptuojamų nuotolinio mokymo programų ar metodinių priemonių.

Kaip nuotolinis mokymas įgyvendinamas? Ar juo patogiu naudotis? Kokių sunkumų kyla?

Nuotolinio ugdymo programos sudarytos remiantis Švietimo, mokslo ir sporto

ministerijos patvirtintomis bendrosiomis ugdymo programomis. Vaikas nuotoliniu būdu mokosi tuos pačius lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos, geografijos ar pasaulio pažinimo dalykus kaip ir jo bendraklasiai Lietuvoje. Mokiniai nuotolinį mokymosi būdą renkasi dėl saugesnės mokymosi aplinkos, galimybės valdyti mokymosi laiką, mokytis savo tempu.

Trūkumai: stinga mokytojų konsultacijų ir pagalbos, atgalinio ryšio (pvz., informacijos apie vertinimų rezultatus), mokymas paliekamas savieigai ir tėvų priežiūrai. Kaip praktinė kliūtis mokytis nuotoliniu būdu nurodomas ir laiko juostų skirtumas. Dar iš trūkumų minimas sudėtingas prisijungimas prie pačios mokymo sistemos, neaiškios kai kurios užduotys. Dėl šių priežasčių į užsienį išvykę vaikai, pasirinkę nuotolinį mokymosi būdą, dažnai papildomai dar mokosi lituanistinėse mokyklose arba privačiai pas mokytojus. Tik taip jiems pavyksta išėiti „lituanistinio paketo“ programą, atsiskaityti už ją ir gauti programos baigimo pažymėjimą.

Kaip galima nuotolinį mokymąsi plėsti ir tobulinti?

Nuotolinį mokymąsi renkasi palyginti nedaug išvykusių mokinių. Kaip paskatinti rinktis šį būdą? Ne viskas priklauso tik nuo technologijų įdiegimo ar tinkamų specialistų suradimo. Lietuvių bendruomenėse pasitaiko nuomonių, kad nuotolinį mokymą renkasi negalintys integruotis į visuomenę, bendravimo sunkumų turintys žmonės, taip pat gyvenantys nelegaliai. Tokios nepalankios nuostatos gali atstumti dalį potencialių mokinių.

Pastebima tendencija, kad tėvai, planuojantys sugrįžti, labiau linkę rinktis tą pačią mokyklą, iš kurios išvyko. Tad būtų prasminga apsvarstyti galimybę formalizuoti visas nuotolinio ugdymo paslaugas. Pavyzdžiui, mokytojui būtų galima suteikti individualų leidimą, kad jis teiktų nuotolinio ugdymo paslaugas išvykusiam mokiniui.

Svarstydami apie nuotolinio mokymo plėtrą, atsižvelgsime į nuotolinį mokymą teikiančių mokyklų žemėlapi. Dabar vykstantis tyrimas turėtų atskleisti, kuriose savivaldybėse tikslinga steigti naujas mokyklas.

Nuotolinį ugdymą taip pat būtų galima naudoti kaip lituanistines mokyklas papildančią priemonę. Išvykusios šeimos, kurioms lituanistinės mokyklos yra sunkiau pasiekiamos, galėtų naudotis nuotolinio ugdymo paslaugomis. Lituanistinės, taip pat ir Lietuvos mokyklos informaciją apie nuotolinį mokymą

galėtų skelbti savo interneto svetainėse, taip pat pasidalinti spausdinta versija su tėvais tada, kai jie rašo prašymą dėl vaiko išregistravimo iš mokyklos arba apsilanko lituanistinėje mokykloje.

Galbūt būtų galima svarstyti ir tai, kad nuotoliniu būdu būtų galima mokytis tikrai lietuvių kalbos. Vien į lietuvių kalbos mokymą orientuotas „lituanistinis paketas“ reikšmingai sumažintų vaikams tenkantį papildomą mokymosi krūvį, nebereikėtų papildomai mokytis lituanistinėse mokyklose arba samdytis korepetitorių.

Užsienyje gyvenančių vaikų lietuvių kalbos žinių lygis smarkiai skiriasi. Girdime, kad nuotolinis lietuvių kalbos mokymosi kursas daugeliui labai sudėtingas, todėl dalis vaikų tiesiog nebenori mokytis. Manytume, kad būtų prasminga nuotolinio mokymo platformoje sukurti lietuvių kalbos lygių įvairovę, kad vaikas nuotoliniu būdu galėtų tiek mokytis lietuvių kalbos pradmenų, tiek ir ruoštis lietuvių kalbos egzaminui.

Ar tokia mokymosi forma efektyviai išnaudojama skatinant lituanistinį švietimą?

Švietimo tarybų ir bendruomenių atstovai yra pasisakę, kad jiems sudėtinga rinkti sistemingą informaciją apie naudojimąsi nuotoliniu būdu lituanistiniams dalykams mokytis. Dėl to neturime patikimos analizės. Labiau paplitęs internete prieinamų mokymosi išteklių naudojimas neformalaus lituanistinio švietimo tikslais. Pavyzdžiui, gana populiarios tokios sistemos kaip LUGIS, „Avilys“, EMA, „Let's Be Friends“. Nors daugiausia šiais ištekliais naudojasi lituanistinių mokyklų mokytojai. Lituanistinio švietimo mokyklos kai kuriais atvejais teikia konsultacijas tiems, kas mokosi nuotoliniu būdu. Tačiau labiausiai nuotolinio mokymo metodinė medžiaga naudojama „gyvose“ pamokose, per kitas veiklas su vaikais.

Kūrybinių dirbtuvių „Spalvota laisvė“ dalyviai

Kovo 11-osios minėjimas. Nuotraukos iš Vilniaus lietuvių namų svetainės

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.